Byxii oronuudai proletaarinar, negedegtii!

BURIAAD-MONGOL YNEN

Byxexoibooroi Komuniis (bolbşeviig) Paartiin Buriaad-Mongol Moziin Komiteedai, Buriaad-Mongol Avtonoomito Soveed Socialiis Respyblikiin Centraalin Gyisedxexe Komiteedai ba Profsojuuzuudai Buriaad-Mongol Soveedai yder byriiin oorgan

№ 118 (2151)
1937 onoi MAIN
26

14-xi ZILEE GARNA.
Ulaan-Yde ◆ BMASSR
Ceentrsojuuziin 19.

Main 21-ei yderei 11 sag 35 minyytede xoito poolius deere manai soveedai samoliood buuza, tyryyişiinxiee arktikii bolbşeviig johoor ezelexiin tyşeg—şinzelxii uxaanai baaza baiguulaba.

Xoito poolius deere Soveedai tug xiidebe

Xoito poolius teeşe elbgeegdehen ekspediiciin naçaalbnigta, Nyxer O. J. ŞMIIDTE.

Niidelgiin otriaadai komandiirta, Nyxer M. V. VODOPBJAANOVTA.

Xoito poolius teeşe elbgeegdehen ekspediicede xamaadagşa nyxed bygedede

Paarti ba zasag bolbol xoito olius teeşe elbgegdehen poaren ekspediicede xamaadan erxim nyxedte xaluun ba: xyrgeed, xoito poolius diise abxa xeregte tyleblegdehen rilgonuudii dyyrgehenteinb şaramduulan tedeniii amarlna.

Soveed aviaaciin ba naykiin e ilalta bolbol Soveed Xolloto ulasta şuxala xeregtei ihan tere xoito dalain zam rguiji ba Arktiikii ezelen abtalaar byteegdehen gaixamşagta xydelmeriiin dyngyydii byridxeze baina geeşe.

Tyryyşiin şata yngerbe, aixabtar jixe berxeşeelnyyd getelegdebe. Xoito poolius deere baixaar ylehen geroilig ygelzegşed bolbol xoito pooliusii şinzelze yzexe talaar tedende daalgagdahan zorilgonuudii haisa dyyrgexe beze geze naidanamdi.

Xoito pooliusii zorigtoigoor diilen abza baigşadta bolbşeviig bajarii xyrgenemdi.

I. Staalin. A. Andreejev.
V. Moolotov. S. Kosioor.
K. Voroşilov. A. Ždaanov.
L. Kaganooviç. N. Jezoov.
M. Kaliinin. M. Ryximooviç.
V. Çyybarb. V. Mezlaayk.
A. Mikojaan.

BK(B) P-iin CK—nyxer I. V. STAALINDA SSSR-ei AKS—nyxer V. M. MOOLOTOVTO

Diksoon oltirogoi raadiostaancahaa xylieehen raddiograamii medeesexe uşar:

„Moskvaa, xoito dalain zamai glaavna ypravleeni Jansoondo, Bergaviinovto. Pydoolbfiin oltirog Şevelioovto

„SSSR N-170“ samoliood bolbol Vodopbjaanov, Baabuşkin, Spiirin, axalagşa mexaanig Bassejn gegşedei xytelberieer arba negen sag jyhe minuutada xoito poolius deegyyr niiden garba.

Ajuul ygeijinb bodozo, nege bagasaaşaa yngeree. Tiigeed Vodopbjaanov nege minga doloon zuun tabin meetr deegyyr niideze jabahanaa yrgelze manan yylen sooguur xojor zuu meeter xyrter dooşoo orozo, buuxa ba şinzelxe staancaa togtooxoo mylihe bediree.

Arba negen sag guşan taba minuutada Vodopbjaanov erxim hainaar buuza şadaa. Gebeş, poolius xyrehen tuxaigaa telegraam elbgeexe yjede genete bogonixon xaalta boloo. Raaciin ynformeer ebdereze, raadioo xolboon taharahan aad, poliaarai şine staancadaa raacii taaruulhanai hyyleer, daxiza hajaxan yrgelşelen azallaba. Manai buuhan mylihen bolbol pooliusai nygee taladanb xoriood kilomeetrei tuxai gazarta Rydoolbfiin merdidiaanhaa nege baga baruugaar bolno. Baidalaa tododxoxobdi. Poliaarai bassejniin tybte togtoşood (dreejfte oroşood) baigaa mylihenb şenzelexe staanca todxoxodo jahala bolxoor baina. Staanciin aşaatai bişe samoliooduudaa buulgaxiin tula, ende hain gegşiin aerodroom xeze bolxo baina.

Xolboo barisaa taharza taanadai hanaa zoboohoniii maşa jixeer gemşenebdi. Xaişan gexeb, jaaxaş argagyi baibabdi. Ynen zyrxenei bajar.

Manda ygtehen daabariiin tyryyşiin xubiii dyyrgehen tuxai paarti ba zasagai gazarta duulgaxii xyseneb.

Ekspediiciin naçaalbnig ŞMIIDT“

Xoito dalain zamai glaavna ypravleeniiin naçaalbnigii tyr orologşo **N. Jansoon**
Polityravleeniiin naçaalbnig **S. Bergaviinov.**

Aguu jixe Staalinai xaluun anxaral

Moskvaa,

Xoito dalain zamai glaavna ypravleenide „Praavdada“, „Izveestide“

(Xoito poolius, main xorin dyrben, arban jyhen çaas)

Ysegelder ydeşe, pooliusiin ergede, mylihen deere suglaad, paarti ba zasagai xytelerilegşedei amarşalhan teleg ama unşaxii sonosohon, eksediiciin tyryy otriaadai arban arban geşyydei suglaan gailtai haixan baiba. Sagaan lada, halxi şuurgan soo sugrhan aad, bidener aguu jixe aalinai sedxil xydelgeme xexen anxaral ba oroldolgiin do honor ygenyydii sonosodoo, olbhotoi bolzo dulaasaad iten baihaniiiş oilgoogyi, aniii elbgeehen inag haixan e oronoigoo xaluun amisxaai medeze baigaabdi.

Xydelmeriee yrgelzelze baimdi. Soolgo soolzo, mylihei zuzaaniii xemzeze yzeebdi. urban meetr zuzaan baiba. Mylihen naidaltai, yni udaan bolhon dreejf teseze garaa. Bidener halxi uruu tuugdaad, dab geheer baruun teeşee jabaza bainamdi, Rydoolbfiin meridiaanhaa toolxodo çaas soo xaxad miil xyrter tyrgeneer jabanamdi. Bide pooliusai saad tee huugaabdi, tiigebeş ende buuhan tere yder ydeşedee, main xorin negende, baruun utiin 87 graadusta baibabdi. Main 22-ai hyni baruun uta- 58 graadus, yrgenb—89 graadus 35 minuuta. Tereenhee xoişo naran xaragdaagyi deerehee tuxailza yzeegyibdi. Muu ydernyyd bolzo, bişe samolioodmnai jireze şadanagyi baina.

O. Iy. ŞMIIDT.

Nyxer I. D. Vermeniçoovii Aradai-azaxuin byridxelei Centraalin Ypravleeniiin naçaalbnig ba SSSR-ei Tyseblexe komiisiin tyryylegşii orologşo bolgon tomiloxo tuxai

SSSR-ei Centraalin Gyisedxexe Komiteedai Preziidiymei togtool

SSR Xolboonoi Centraalin Gyisedxexe Komiteedai Preziidiymei togtooxonb:

Nyxer Ivaan Dmiitrijeviç Vermeniçooviii SSSR-ei aradai-azaxuin byridxelei Centraalin Ypravleeniiin naçaalbnig ba SSSR-ei Gyrenei Tyseblexe komiisiin tyryylegşii orologşo bolgon tomiloxo.

SSSR-ei CGK ai tyryylegşe M. KALIININ.
SSSR-ei CGK-ai Sekretaarii tyr orologşo I. YNSLIIXT.

XOITO POOLIUS TEEŞE

(Ekspediiciin naçaalbnig akadeemig Otto Jyylbjeviç Şmiidtei xeereldehenhee).

Narjan-Maar. (TASS-ai speckoor). Moskvaa—Rydoolbfa aral niisexe aarktikiin jixe ajanda jabagşad poolius şadarai Neeneciin ookrugai aixabtar xyndeşe niislel xoto-Narjan-Maartada nege xeden yder haatahan baina.

Pooliusta xyrxe ekspediiciin naçaalbnig— akadeemig Otto Jyylbjeviç Şmiidt bolbol zvenoogoigoo ajandan niisen jabaxiin uridxan ekspediiciin zorilgonuud ba xydelxe tyseb tuxai xeb lelei tyleelegşedtei xeereldexedee iigeze xelehen baina.

„Xoito poolius oşoxo soveed ajan bol soveed pooliaarnig, erdemten, moriaag ba liootçoguudai Xoito pooliusii şinzelen yzexe ba ezelexen olon zilei jixe jabuulgii tuildanb xyrgexe gehen uşartai.

Bide jamar uşarhaa Xoito poolius teeşe zydxene geeşebiibdi?

Bide bol xoito poolius deere tybxinen huuza, praaktikada aguu jixe udxa şanartai şinzelxii uxaanai eldeb janziin xydelmeri xexee hanaabdi. Xoito pooliusai rajnoon soo baiguulagdahan pooliusai Soveed staansa bol agaarai ularilii sag yrgelze adagalaza baigaad, agaarai ularilai centraalin biuroodo medeeseze baixa ene medeenyyd deerehee agaarai ularilai şaraiji uridşalan medeze baixa bolxobdi. Eneenhee gadana, suranzanai xydelelgii, şinzexe mylihenei xydelexe şig ba tyrgen udaaniiin adagalaxa Mylihete okeaanai gynzegiiji xemzexe, jabuul uhanai xiimiin ba fiiziken şanar zergii oloxii şinzelexe okeaanai ceentr toiron amita jymenyyd baidag geeşe gy geze medexe g. m. xydelmeri xegdexe baina. Pooliusai rajdon sooxi pooliusai staanca bol raadioo xelxieenei pyynkte bolxo talaaraa ilangajaa jixe udxaşanartai. Xoito pooliusai rajoon soo niideze jabahan gy ali magad poolius deegyyr niideze Ameerika oroxo togtomol zamtai bolood baibal, aeroplaanuud ene staancahaa raadioodoxioo abşa zamaa aldaxagyi ba agaarai ularilai ton zyb medeenyydii urid medeze baixa bolno.

Iime programa bejelyylexiin tula ameerikiin poobert piiriiin 1909 ondo poolius deere nege xeden sag baigaad jabaşaza ogto bolxogyi. Ilangajaa Beerd, Amyydsen ba Noobile mete samoliood gy ali direzaabliaar poolius deegyyr miin niideed garşaza byri bolxogyi baina.

Bide bol Xoito pooliusta yni udaan bairalaad, ene rajooniii jyrenxii jabuulgadaa nigtaar xabaaduulxa geze hananabdi. Ene zorilgo jaabaş xyndexen zorilgo daa. Zygeer, gansaxan le manai oron soo iime zyrxetei hedelgenyydii bejelyylze şaduulxa erxe baidal togtonxoi baina. Soveed zasagai gazar bol Aarktikiimnai xydelmeriii xeden olon zil soo tedxelsen jabuulalsaza baina geeşe. Pooliusta ybelzexe, mylihii dabaxa ajanda jabaxa, aarktikii agaaraar niidexe zergeer aixabtar jixe dyreşel olohon bainabdi. Bidende jamarş iime xeregte aingyi jabuulamaar Xoito xizaarii medexe Exe oronoigoo tylee bejee ygehen magtaaltai hainuud kaadr urgahan baina.

Manai jabuulgada aviaaca bol aixabtar jixe xereg yile byteedeg baihaniinb ton eli. Çeliyyskenteniii abaraxiin tylee Soveed Xolboonoi geroinuudai xehen xereg yilii udaa, Levaneevsk, Bodopjanoov, Moolokov, Alekseejev ba busadai gaixaltai gojoor aarktikiin ajanda jabahanai udaa, Çkaalov ba tereenei—nyxedei gaixamşag hainaar niidehenei udaa poolis xyrter oşoxe manai ajuuxiii aviaacamnai jaanşgyi esestenb xyrgeze şadaxa geze naidanabdi.

Pooliusai bairiinb deegyyrenb niideze garşa tuxailaad, pooliusai staanciin aşaa teehen xynde samolioodoi buumaar taaramzatai nege mylihe olozo buuxabdi Ene bol jixe xyşer pooliusai lioodçoguudai byxii şadabari dyreşelii sym xereglexe xereg baina.

Staancamnai pooliusai gol dunda arai togtozo şadaxagyi uşaranb xadaa, tere staancaa, xydelze baihan mylihen deere togtoogood mylihentejee adali iişe tiişee jabaza baixa bolxobdi. Ameerika teeşe xydelze jabaxa magad, tiibel byri hain, staanciin adaglan şinzelexe rajoninb byri yrgen bolzo ygene.

Manai zonoi dundahaa garhan zyrxetei dyrben Nyxedei: Papaanin, Kreenkelb, Sirşoov ba Fioodorovai pooliusai xazuuda zil soo baixadanb, tedenei baidal ba xydelmeriiin xoinohoo byxii oromnai tuilai xanamzataigaar adaglaza baixanb labtai!

Narjan-Maarta tantai xeereldeze baixadaa bidener bol ajanaigaa exinde baina geeşebdi. Manai ajanai tylee zoriuuta tyxieerehen „ANT—6“ geze samoliooduud tuilai hain maşiinanuud baina geze urid xelemeer baina.

Kolektiivnai ebtei. Bygedeeree pooliusai xydelmeride yni udaan jabahan xynyyd.

Niidexe bagaza zebsegnaiş, xynyydnaiş gaixaltai hainuud; Leenin—Staalinai gyn uxaata paartiiin xytelberieer jabahan, aguu jixe oron bidenei garaza baixa. Tiime xadaa zaabal ilaxabdi geze şangaar naidanxai ajandaa mordoxomnai.

STAART

Agaarai ekspediicii Xoito poolius teeşe elьgeexe geze udaan sagsoo beledxee hen. Ekspediicedejabaxa xynyyd, materiaalin çaastinuud ba zer zebsegii nariaar şilen abaa hen. Ene ekspediicede dyrben motoortoi „ANT-6“ geze dyrben samoliood, xojor motoortoi „ANT-7“ geze agaarai koraabli gargagdahan baina. Gorbynoovai neremzete zavood ene samoliooduudii tyxieerehen, Fryynziin neremzete zavood edeende aviaamotoornuudii beledxehen baina.

Tysebeigee johoor, lioodçig P.G. Goloviinaar zolooduulhan xojor motoorto samoliood tyryyn niidexe, tereenei xoino hoo Soveed Xolboonoi Geroinuud M.V. Vodopьjaanov ba V.S. Moolokov, mergelzelte lioodçiguud A.D. Aleekseejev ba I.P. Mazyyryk gegşedeer zolooduulhan agaarai tomo koraablinuud niidexe baigaa.

Goloviin maartiin 10 da niidexe johotoi baigaa. Teed, sagai ularil muu baiza haatuulaa hen. Agaarai ekspediiciin gol otriaadiinь maartiin 15-da niidexe baigaa. Egeel ene yjedee, ekspediiciin sostaav turşalganuudaa dyyrgehenş haa, niideze şadaagyi baina. Sahan bordohon bolzo, xedexen xonog yngereed baixada, Moskvaagai aerodroom deere xyr sahan togtozo niidexe argagyi bol şoohen.

Ekspediiciin naçaalьnig akadeemik O. Ju. Şmiidte bolbol speciaalin zyblee xeze, Moskvaa—Narьjaan-Maar oşoxo tyryyşiingee marşruudii Moskvaa—Arxaangelьsk geze helgexeer şiidxehen baigaa. Tiigeed, Moskvaahaa sana deere niidexe argagyi baihan deerehee, meereteigeer niidee haa tendetnai buuza bolxoor baina gy geze Arxaangelьskhaa jaaralaar asuugdahan baina.

Tiixedenь, meeritei samoliooduudai buuxahaa baitugai, sanataiş samoliooduudai buuxa argagyi geze Arxaangelьsk xariuusahan baina. Tereenei udaa, tomoxon samoliooduudai buuxaar zoxidxon gazar Arxaangilьsk şadarai rajoondo oloxo daabari ygtehen baigaa. Xojor xonood baixada iime xariuu abtaa hen: Arxaangelьskhaa arban doloon kilomeetr xaraa-

"Ajanai komandiir SSR Xolboonoi geroi M. V. VODOPЬJAANOV.

tai gazarta baigaa Kolmogoor şadar airodroom oldoo.

Maartiin 21-nei yder O. Ju. Şmiidte xojordoxi zyblee tataza, maartiin 22-to niidexe geze şiidxegdehen baina. Tomo samoliooduudta meerenyydii huulgaxa, sananuudaa poojezdoor Arxaanelьsk elьgeexe geze zaxiralta ene ydeşendee ygtehen baina.

Fryynziin neremzete centraalin aerodroom deere byxeli hynindee beledxel xegdee. Yder bolxo bagta, agaarai koraablinuud meerenyyd deeree huulgagdahan baigaa.

Maartiin 22-oi ygleegyyr zurgaan çaasta, agaarai eskpediicede xabaadagşad aerodroom deere suglarza exilee. 8 çaasta ekspediicede xabaadagşad xuu suglaraza belen bolhon, tedeenei tyrelxid ba oiriin nyxed, Xoito mylihen dalain zamuudai glaavna ypravleeniin xydelmerilegşed, grazdaan ba seregei agaarai flooduudai tyleelegşed, ekspediiciin tyxieerelgede xabaadahan zavooduudai tyleelegşed aerodroom deere suglarhan baigaa.

9 çaas 30 minuutada, ekspediiciin naçaalьnigai zaxiraltiin johoor, lioodçig Goloviinaar zolooduulhan „SSSR-N-166“ samoliood niidehen baina.

Nege çaas tuxai bolood baixada „SSSR-N-166“ samoliioodai boortohoo raadioograama abtahan baina. Ene medeesel dotor zamda jixe xysetei halxitai, zarim gazaraaraa noiton sahatai, zarim gazaraaraa ma natai baina geze Goloviin medeesehen baigaa.

11 çaasta dezyyrne meteoroloogai koomnata soo zybleen bolzo, eneen deeree meteoroloogууd iigeze tobşoloo:

—Xerbee, ekspediice çaasçaas xaxad bolood niideze şadaagyi haa, xeden xonogto Moskvaadaa haataxa baina. Jyyb gexede, urda zygteehee, xysete halxin oirtozo baina.

—Arxaangelьsk xyrter buulgyi niideze xyreze şadaxabdi, sagai ularil bidende haad xexegyi geze bi hananab,—geze Vodopьjaanov xelebe. Ootto Juulьjeviç bolbol eneeni zybşeeze, niidelgede samoliooduudaa beledxexii zaxirahan baina.

Dyrben tomo ongosonuudai motoornuud xydeleze, propellernyydenь udaa daraa erjeldene. Niidexe komaanda bol bol samoliooduud doorohoo ybiltenyydiinь abana. Kinooperaatornuud ba foto korrespondeentnyyd buulgaza baina.

12 çaas 23 minuutada „SSSR-N-170“ samoliood tyryylen niidene. Ene samoliood deere 10 xyn huuhan baigaa. Ene ongosii ekspediiciin niidelgiin otriaadai naçaalьnig Soveed Xolboonoi geroi M. V. Vodopьjaanov zoloodobo.

Udaanь xojor minuuta bolood I. P. Mazyyrygeer zolooduulhan „SSSR-N-169“ samoliood niidee, Tereenei xoinohoo, „SSSR-N 172“ samoliooduud niidehen baina.

Xoito tuilai niuusa daldii tailbarilan taaxii xysehen, manai Exe oronoi baatarlig xybyyd bolbol aguu jixe Staalinai idiegeer omogzon xoliin ajanda mordobo. Edener bolbol eehediin xubiiin aşagai tulada bişe, xarin gaixamşag Exe oronoigoo xyse şadalii jixedxexe goritoixon erdem uxaanai xydelmeriiin tulada ene tyyxete niidelgede mordobo.

Xoito tuilai ekspediicede 42 xyn xabaadana. Ene ekspediicii akadeemig O. Ju. Şmiidt tolgoilono. Ekspediiciin negedexi piloouud—Soveed Xolboonoi Geroinuud nyxed Vodopьjaanov, Moolokov, mergezelte lioodçiguud Goloviin, Mazyyryx, Alekseejev. Xojordoxi piloouud—gabijaata lioodçig Baabyşkin, lioodçiguud Orloov, Kozloov ba Kryyze.

Ekspediiciin flaag-ştrymaan—gurban oordento majoor Spiirin, ştyrmaanuud—nyxed Akbyraatov, Voolkov, Ritsliaand, Zyykov. Bortmexaaniguud—nyxed Bassejn, Ivaaşina, Fryteecki, Peteenin, Sygloobov, Şmaanain, Sekyyrov, Breezin, Tereentьjev, Kekyyşev. Radiistnar—nyxed Ivanoov ba Stromiilov.

Ekspediiciin tоodo Xoito pooliusdaxi ybelzelgiin naçaalьnig nyxer Papaanin, ybelzegşe nyxed Şirşoov, Feoodorov ba Krenkeelь, ekspediiciin axalagşa inzeneer Gytoovski, Soveedai paraşutiizmiin maaster nyxer Moşkoovski, ekspediiciin partoorg nyxer Dogmaarov, axalagşa sinoptiig Dzerdzijeevski, aviacoon zavooduudai tyleelegşed nyxed Timofeejev, Giinkin, Moroozov, Kistaanov, „Praavda“ ba „Izveestiiin“ korrespondeentnar Brontmaan ba Vileenski gegşed oroxo baina.

Yşee daxiaad Ulaan-Ononoi organizaaca luxai

Paartin-poliitikan xydelmeriee emxidxeliinь talaar haizaruulza komuniistnarai revoliyycen heremzii deeşelyylxiin tylee temesexe paartin organizaaciin ujalganь eli baigaa. Eneen tuxai paartiiin dokymeent şalgalta ba helgelgiin dyngyyd, esesee BK (b) P-iin CK-ai fevraaliiin Pleenymei togtoomzo ba nyxer Staalinai elidxel, tygesxelei yge—tonş honor zaabari baixa jym.

Gebeş, Ulaan-Ononoi aimagai partorganizaaca bolbol xydelmeriee haizaruulxiin tulada temeseze olohon bişiixanş xubilalta mynees xyrter xaruul nagyi.

Eneen tuşaa gerşe bolxo eli faaktnuud toosoo-hungaltiin suglaanuudai xydelmeri deere tonş honoroor xaragdahan baina.

Aimagai gyisedxexe komiteedai dergedexi partorganizaaca negeş kandidaadii paartin bodoto geşyynde oruulaagyi, negeş şine kandidaadii paartida abaagyi, haişaan dagagşadai dunda jamarş xydelmeri xeegyi. Ene organizaacada arbaad zilei kandidaad jabaha nyxer Leoontьjev gegşe baix jym.

Paartin aktiivai hurguuli nyxer Cedeenov xytelberil deg baihan aad, xeşeelee sa yrgelze tahalduulaa. Azal xydelmeriii xytelberilexe jab daldaa poliitikan xydelmeri ujalduulan jabuulza aikoomn şadaagyi—geze suglaan dee komuniistnaranь kriitikelebe.

Oloniitiin dunda, ilangaj exenerei dunda poliitikan ag taacii jabuulaagyi. Mynee bo tor Staalinai Konstituucii aza şan kolxoozniguudta tanilsu laagyi.

Aimagai xytelberilegşe nyxe Cedeenovai ba Şodoonovai r voliyycen heremziinь eli moxoodohonoi gemeer Tabta nain xysed bişe dunda hu guuliiin barilgada xorolol bolhon baigaa. Ene hurguuli angiiin xarşa elimeentnyyd şurgahan tuxai xeden taa d xioonuudai baibaş, gegeerel Arkoom nyxer Dongidoon aikoomoi sekretaarь nyx Cedeenov gegşed xeregleeg Xarin tereen tuxai şalga xeze eliryylxiin orondo tere niii doxioolohon nyxer Xilx nov gegşii xydelmerihee xuulhan baixa jym.

Tabtaanain MTS-ei dergede partorganizaacii aikoomoi ins ryykternyyd dairadagşag Ene organizaaciin komunii narai paartin disceepliine to hula. Paartin suglaanaig bolxo yder komuniistnaran eehediingee xeregeer tala zaiza jabaşahan baixa ba p liiitikan hurguulidaa jabada gyi g. m. faaktnuudii toolo baraşagyi. MTS-tee abhan g zeetaa gansaxan direekto orologşo Alekseejev unşaad gertee xadagalza xebtexe jy MTS-ei direektor nyxer My xiin gegşe xoohon zaxiralta kolxoozii zandaraxa gurimta

Ulaan-Ononoi paartin org nizaacada kriitike ba samo riitikii yrgeneer jabuulza daadyi.

Ede byxii baidalnuud deer hee xaraxada Ulaan-Onon partorganizaaca paartin-poli tikan xydelmeriee şinedxe zoxioozo, CK-ai Pleenymei to toomzii doronь bejelyylxi temeselgyi baihaniiinь eli ba na.

Je. Kaltaanova.

B. Vaançagiin

Buriaad-Mongoloi Konstituuca

SSSR-ei Staalin Konstituuca bolbol eehediingee eere baidaliiji xaraada abhan ba Xolbooto Respyyblikiin Konstituucada taaraxa tusxai eehediin Konstituusatai baixiin erxii avtonoomito respyyblikenyydte olgohon baina. Ene aguu jixe erxii myn onoi mai harada manai Buriaad-Mongoloi zasagai gazar bejelyylze exilbe. Buriaad-Mongoloi Centraalin Gyisedxexe Komiteedai preziidiym bolbol 1937 onoi mai hariin 14-ei yderei togtooloor BMASSR-ei Konstituuciin projeektii haişaan, BMASSR-ei Soveeduudai VII Onso xuralai yzemzede ba batalgada oruulxa gehen baina. (B. M.Ynen gazeetiin mai hariin 21-nei yderei dugaarta yzegtii).

Buriaad-Mongoloi Konstituuciin projeekt bolbol SSSR-ei Staalin Konstituuca ba RSFSR-ei Konstituucatai xysed taaraxaar zoxioogdohon, 11 byleg ba 114 zyilnyydtei baina.

BMASSR-ei Konstituuciin projeektiin tyryyşiin zyil xadaa Buriaad-Mongol pespyyblikiin oloniitiin baiguulgada zoriuulagdahan baina. Uul projeektiin tyryyşiin zyilde „*Buriaad-Mongol Avtonoomito Soveed Socialiis Respyyblike bolbol rabooçonuud ba tariaaşadai socialiis gyren myn*“ geze bişegdehen baina. Konstituuciin xojordoxi zyilde „*Buriaad-Mongol ASSR-ei poliitikan yndehen huuri bolbol pomeşeguudai ba kapitaliistnuudai zasagii unagaahanai, prolitariaadai diktatuurii temeseze togtoohonoi, xaanta zasagai ba orosoi imperaliis byrzyaziiin nacionaalin daralaltahaa buriaad mongoloi aradzoniii syleelhenei ba nacionaliis kontrrevoliyycii buta soxihonoi aşaar urgan garhan ba bexizehen, azalşanai depytaadnarai Soveed myn*“ geze bişegdehen baina.

Ene zyilnyydte dursagdahan ygenyyd toogooroo yseen bolboş, udxa şanaraaraa baragdaşagyi bajalig ba gyn gynzegii. Ede bogonixon aad todo honor ygyylberinyyd dotor Buriaad-Mongol arad zonoi xer ughaa xoişo xyseze, temeseze jabaa temeselei xysendee xyreze bodotoor bejelyylegdehen ilaltanuud altan ysegeer bişegden bagtaba.

Buriaad-Mongol arad zonoi urdiin uidxarta muuxai baidal uzuuraaraa xiulagdan, busaltagyigeer usadxagdaba. Buriaad Mongolşuud 300 garan zilde Xaan zasagai talxi doro baihanaa gansal Oktiaabriiin jixe revoliyyciin xyseer, Leenin Staalin tyryytei manai aldarta komuniis paartiiin aşaar zuugaad zilnyydiin zigşyyrite zobolonhoo getelze Avtonoomito Soveed Socialiis Respyyblikee 1923 ondo togtoohon ba Staalin Konstituuciin yndeheer 1937 on soo eehediin Buriaad-Mongoloi yndehen xuulitai bolxonь.

Buriaad-Mongol zon uridanь eehediingee zoblontoi jaduu baidalii xeleze, yrşeel xaira bolxiiji xaanai dotor nojodto xeden udaa xandaad, jamar xariuu abadag baigaab gexede—1904 ondo seregiin miniister Kyropaatkinhaa „. . . *ezen xaanai zarligta zyriee haa buriaad taanar niyde sabşaxa zuura oron delexein niuurhaa arşagdaxabdi geze medegtii, oilgogtii. Buriaad taanarai geşxehen* myriiş ygei bolgoxobdi!

„. . .*Taanar jyys erixe (joho) erxe ygeit. Guiranşiin johoor* xaira guixadatnai bolxo!“ geze xariuu abhan baina.

1919 ondo Buriaad-Mongoloi aradai dyymiin tyleelegşed admiraal Kolçaagta xandaza buriaadai niutagai zaxirgaan bolxo—aimaguudii batalaza ygexii guigaad, „*edenei niurgii taha soxioo haib*“ gehen xariuu abahan baina.

Buriaad-Mongol zon ene meteer xaan zasagta darlagdaza doromzologdozo baigaa. Tiigeed, Buriaad-Mongoloi azalşad gansaxan xaan zasagai darlaltadaş bişe myn eehediin xulaaguud, olon mingan lamanarai xeden dabxar darlalta soo mylzegdeze jabahan baina. Bajan angiiin intereesii xamagaalza lamanar jaadag baigaab gexede—buriaadiin azalşadii „*Taanar ene nahanaigaa baidalai tylee by oroldogtii, xoito nahanaigaa tylee oroldozo nahan soogoo burxan, nom, lama gurbanai medelhee by garagtii!*“ *geze nomlon* munxaruulza baigaa.

Ene muuxai sag xoişolongyi halgagdaa. Mynee manai respyyblike bolbol komuniis bolьşeviig paartiiin udaridalga ba Soveed zasagai xaluun tuhalamzaar SSSR dotorxi bişe bişe mozo xizaarnuudtai negen adali amzaltataigaar urigşaa xygzeze baina. Yngeregşe 1936 ondo manai respyyblikiin azalşadai delegaacii paarti ba zasagai gazarai udaridagşadai ali tuxai xaluugaar ugtahii bidener bygede medenebdi.

„... *Buriaad-Mongoloi respyyblike bolbol manai Soveed Xolboon dotorxi xamagai xoliin respyyblike myn. Xedii tiime bolboş ene Moskvaahaa eg xolo baidag respyyblikede S veed zasag, manai Leeni paarti xojoroi zyghee—B riaad-Mongoloi respyyblik anxa togtoxohoo exileed, m nee xyrter xubilaşagyi han tabigdan anxaragdaza, Staa nai zyghee jixedee hanal tab baihaniii bide xelexe* johotoib geze nyx. *Moolotov* Kreemli bolhon uulzalga deere xeleh baigaa.

Iime xaluun anxaral s manai Buriaad-Mongol r pyyblike xygzeze komun miin tyryyşiin paaza bo —socialiizm baidal busalta geer baiguulaad, tere ilal eeriingee yndehen xuulida şeze byxizyylbe. Konstituuc xojordoxi bylegte BMASSR Gyrenei baiguulga tuxai xel dehen bygeed, ene byleg do SSSR-ei Staalin Konstituu ba RSFSR-ei Konstituuc Buriaad-Mongoloi aradzondo gogdohon aguu yrgen av noomito erxii delgerengiig bişeze bexizyylegdehen bai Manai Buriaad-Mongoloi Av noomito Soveed Socialiis R pyyblike bolbol Rosiin Sov Federatiiv Socialiis Respyy kiin Sostaavta Avtonoom Respyyblikiin erxeteigeer b taza oroxo baina.

Konstituuciin gurbadaxi legte BMASSR-ei zasagai d

Profsojuuzan oorganuudai hunguuliii emxidxexe tuxai

Profsojuuzuudai Byxexolboonoi Centraalin Soveedai togtool

1. Profsojuuzan oorganuudai hunguuli jabuulxadaa Profsojuuzuudai Byxexolboonoi Centraalin Soveedai (PBCS-ei) Pleenymei 1937 onoi main 15-nai togtoomzii udaridalga bolgoxo şuxala gebél:

„Profsojuuzan oorganuudai hunguuli jabuulxadaa spiiskeer hungadag jabadalii xorixo, hungalgii tus tus kandidatuura byxende jabuulxa, iixe zuuraa kandidaaduudii arsan gargaxa ba kriitikelxe xizaarlaşagyi erxe profsojuuzuudai byxii geşyydte olgozo xangaxa. Profsojuuzan oorganuudai hunguuli jabuulxadaa, kandidaaduudii xaaltatai (niuusa) hungalgadag bolxo"

2. Xaaltatai (niuusa) hungalgaar hungagdaxa oorganuud gexede:

a) Faabrika - zavooduudai ba niutagai komiteeduudai geşyyd, ceexiin komiteeduudai geşyyd, profsojuuzan gryypenyydei emxidxegşed (profoorgnuud);

b) rajoonoi, xotiin, moziin, xizaarai ba respyybliklin konfereencanuudta ba profsojuuzuudai xuralnuudta oşoxo delegaaduud;

c) profsojuuzai rajoonai, xotiin, moziin, xizaarai, respyybliken ba centraalin komiteeduudai geşyyd;

ç) zoxixo profsojuuzan oorganuudai reviizen (şalgaltiin) komiisanuudai geşyyd;

d) komiteeduudai pleenym deere faabrika-zavooduudai ba niutagai komiteeduudai tyryylegşener ba tyryylegşenerei orologşonor;

e) tus zoxixo komiteeduudai pleenymyyd deere profsojuuzuudai rajoonoi, xotiin, moziin, xizaarai respyybliken ba centraalin komiteeduudai tyryylegşener, sekretaarьnar ba preziidiymei geşyyd;

3. Yiledberinyyd, zurgaanuud hursalsalai oronuud deere profsojuuzan oorganuudai hunguuli bolbol iime gurimtaigaar jabuulagdaxa gee haa: tyryyşeer faabrika-zavoodai ba niutagai komiteeduud, hyyleerenь ceexiin komiteeduud ba profoorgnar hungagdaxa baina.

4. Yiledberinyyd, zurgaanuud ba huralsalai oronuud deere toosoo-hunguuliiin suglaanuudii yngergexiin byxii beledxelei xydelmeri bolbol faabrika-zavooduudai ba niutagai komiteeduudta toxogdoxo baina.

Faabrika-zavoodai ba niutagai komiteeduud bolbol toosoo-hunguuliiin suglaa bolxohoo 10 xonog urda, toosoo-hunguuliiin suglaa yngergexe tyseb tuxai profsojuuzai geşyydte tunxaglaxa johotoi.

Toosoo-hunguuliiin suglaan bolbol tus tere profsojuuzan oorganai tyleelegşeer gexe gy, yiledberiiin dergedexi profsojuuzai geşyydei xamtiin suglaan bolbol faabrika—zavoodai komiteedai tyleelegşeer, ceexiinxi—ceexiin komiteedai tyleelegşeer, profsojuuzan gryypiinxi—profoorgoor neegdexe baina.

Toosoo-hunguuliiin suglaaji xytelexiin tulada neemel hungalgaar preziidiym hungagdaxa. Preziidiymei geşyydei tooji suglaan eeree todorxoiloxo. Preziidiymei sostaavta oroxo kandidatuurii suglaan eeree sexe oloxo.

Suglaa neeze baigaa tus tere profsojuuzan oorganai tyleelegşe bolbol Preziidiymei sostaavta kandidatuuranuudii tabixaa xysehen profsojuuzai geşyynde preziidiymei personaalin sostaav tuxai duradxal oruulxiinь tula yge ygexe johotoi.

5. Faabrika-zavoodai komiteeduudai toosoo ba hunguuli bolbol yiledberiiin, zurgaanai, huralsalai oronoi dergedexi profsojuuzai geşyydei suglaan deere jabuulagdaxa baina. Toosooji ba hunguuliii byxii zavoodai, byxii zurgaanai konfereence deere yngergexii xorigdono.

Yiledberiiin yslooviiin (tomo viledberi. tahalgaraigyi xydeldeg, olon smeenetei) şaltagaanaar profsojuuzai geşyydei xamtiin suglaa tataxa argagyi uşarai toxiooldood baigaa haanь toxiooldohon tere uşar byride tus zoxixo profsoluuzai Centraalin komiteedai tailbariaar byxezavoodai komiteedai toosooji ba hunguuliii smeeniin ba ceexiin suglaanuud deere yngergexii zybşeegdene.

Iime uşarai toxiooldood baixada, byxezavoodai ba niutagai komiteedta hungagdaxa kandidatuuranuud bolbol hunguuliiin suglaan (smeeniin gy, ali ceexiin) byxeneer tabigdaxa baina, terenei hyyleer faabrika—zavoodai komiteed bolbol smeeniin ba ceexiin suglaanuudaar tabigdahan byxii kandidatuuranuudai spiiskii zoxioono. Ene spiiskede oruulagdahan byxii kandidatuuranuud byxii smeenenyydei ba ceexenyydei suglaanuud deere hungalgada tabigdana.

Ceexiin komiteeduudai toosoo ba hunguuli bolbol profsojuuzai geşyydei ceexiin xamtiin suglaanuud deere yildegdene.

Yiledberiiin yslooviiin erkeer profsojuuzai geşyydei byxeceexiin suglaa tataxa argagyi uşarai toxiooldood baigaa haanь faabrika zavoodai ba niutagai komiteedai tailbariaar profsojuuzai geşyydei suglaanuudii smeene byride zybşeegdene.

Gryypiin profoorgnuudai toosoo ba hunguuli tus tere gryypiin profsojuuzai geşyydei suglaan deere yiledegdene.

Xerbee, hunguuliiin yjede yiledberide ba zurgaanda xydelmerileze baigaa profsojuuzai geşyydei gurbanai xojor xubihaa dooşo bişe jiree haanь profsojuuzai geşyydei toosoo-hunguuliiin suglaan xuulitai ba xysendee orohon deere toologdono.

6. Profsojuuzan oorganuudai hunguuli bolbol tus tere sojuuzai komiteedai ba reviizen (şalgaltiin) komiisanuudai toosooto elidxelii sonosozo, zybşen xelseze tereen tuşaa suglaagaar, konfereenceer, xuralaar togtoomzo abtahan xoino yngergegdexe baina.

7. Faabrika-zavoodai (niutagai) komiteedai toosooji zybşen xelseze dyyrehen ba tere toosoon tuşaa rezoliyyce batalan abtahan xoino xamtiin suglaan, konfereence, xural bolbol sojuuzai tus tere komiteedai şine sostaavai geşyydei tooji, faabrika-zavoodai, rajoonai ba moziin komiteeduudta haanь sojuuzai CK-ai direktiivii, sojuuzai CK-da haanь PBCS-ei direktiivii garai abalga bolgozo olono.

8. Profsojuuzan oorganai şixe sostaavta oroxo kandidatuuranuud hunguuliiin suglaagaar eereerenь tabigdaxa baina.

Suglaanai preziidiym bolbol profsojuuzan oorganai sostaavta ali negen kandidatuura tabixaa xysehen profsojuuzai geşyyn byxende kandidatuura tuxai duradxal oruulxiin tulada ba ene duradxalaa barimtaluulxiinь tulada yge ygexe baina.

Xerbee, tus tere profsojuuzan oorganda kandidatuura tabilgii zogsooxo tuxai duradxalai orood baigaa haa, suglaanai preziidiym bolbol ene duradxalii xamtiin suglaanai, konfereenciin, xuralai şiidxeberide tabiza, hungagdaza baigaa profsojuuzan oorganai sostaavta şine kandidatuuranuudii bişehen zandaa yrgelzelexe gy, ali zogsooxo gy gehen asuudalii neegdemel hungalgaar şiidxene.

Kandidatuurii zybşen xelselge bolbol tus tustanь jabuulagdana kandidatuurii xelsen zybşexe yjede profsojuuzan oorganai sostaavta oruulxa gehen kandidatuurii arsan gargaxa jabadalii xizaarlagdaşagyi erxe olgogdoxo johotoi gexe gy, suglaanda xabaadagşa byxen tabigdahan kandidatuurnuudai xediigiinş arsan gargaza şadana, tabigdahan kandidatuura byxenei tuşaa profsojuuzai xediis geşyydyyd oruulxii „zybşeeze" gy, ali oruulxii „buruuşaaza" xeleze şadana.

Xerbee, jamar negen kandidatuurii xelsen zybşexii zogsooxiin duradxal oroo haanь suglaanai Preziidiym bolbol xamtiin suglaanai konfereenciin xuralai şiidxeberide ene duradxalii tabiza, ene kandidatuurii xelsen zybşexe xeregii zogsooxo gy ali yrgelzelyylxe tuxai asuudal neegdemel hungalgaar şiidxyylne.

9. Kandidatuurnuudii xelsen zybşexe xeregee dyyrhen xoino, tedeniii buruuşaahan arsalta orohon baigaahaa, profsojuuzan oorganiii xaaltatai (niuusa) hungalgaar hungaxiin tulada zoxioogdohon spiiskede ene kandidatuurii oruulxa gy ali oruulxagyi tuxai asuudal neegdemel hungalgaar tus toxiooldohon uşar byride ami aminda şiidxegdene. Iixe zuuraa, arsaltii tyleeş" ba arsaltii buruuşaahanş" duunuud eyxenii teoloxo şuxala.

Arsaltii oroogyl kandidatuuranuudta iime neegdemel hungalga xegdexegyi, tere tula kandidatuuranuud bolbol xaaltatai (niuusa) hungalgaar hungagdaxa spiiskede oruulagdana.

Suglaan, konfereence, xural deere kandidatuuranuudii xelsen zybşehenei hyylde xaaltatai (niuusa) hungaltada ygtehen spiiskiin zyb buruugai tyleee suglaanai, kanfereenciin xuralai preziidiym xariuusana. Zoxioogdohon spiisxede zyb buruu bişegdeheniii preziidiym bolbol ton narin şalgaxa ujalgatai.

Xaaltatai (niuusa) hungalgiin spiiske bolbol profsojuuzai hungagşa geşyydeer gar tabigdaxa johogyi.

10. Xaaltatai (niuusa) hungalgii yngergexiin urda profsojuuzai geşyydei xamtiin suglaan, konfereence, xural neegdemel hungalgaar xaaltatai (niuusa) hungalgiin dyngii byridxexiin tula toloon byridxexe komiisa hungana.

Toolon byridxexe komiisiin geşyydei too bolbol xamtiin suglaagaar, konfereencaar, xuralaar ologdono. Toolon byridxexe komiisiin geşyyd bolbol komiisiingaa tyryylegşii hungana.

Byxe zavoodai profsojuuzan oorganuudai hunguuliii ceexiin ba smeeniin suglaanuud deere yngergexe bolhon tere yiledberinyydte ba zurgaanuudta byxe zavoodai toolon byridxexe komiisa bolbol profsojuuzan geşyydei ceexiin ba smeeniin suglaagaar toolon byridxexe komiisa hungagdahan etigemzetenhee bii bolon togtono. Iime uşarai toxiooldood baigaa sagta toolon byridxexe komiisiin

(*Yrgelzelelenь 4-doxi niuurta*).

---

de organuud tuxai bişegdehen bygeed „*Buriaad-Mongol Avtonoomito Soveed Socialiis respyyblikiin gyrenei zasagai deede oorgan bolbol Buriaad-Mongol ASSR-ei Jixedeede Soveed myn.*

...Buriaad-Mongol ASSR-ei Jixedeede Soveed bolbol Buriaad Mongol ASSR-ei xuuli gargaxa gansaxan oorgan myn bolno.

...Buriaad-Mongol ASSR-ei Jixedeede Soveedaar batalagdahan xuulinuud bolbol Buriaad-Mongol ba oros xojor xelen deere Buriaad-Mongol ASSR-ei Jixedeede Soveedai Preziidiymei tyryylegşe, sekretaarь xojoroi gar tabilgataigaar niitelegdedeg baixa".

Konstituuciin IV bylegte BMASSR ei Gyrenei Zasagai oorganuud tuxai xelegdehen baina. „*Buriaad-Mongol Avtonoomito SSR-iin gyrenei zasagai gyisedxexe ba zaxiraxa deede oorgan bolbol BMASSR-ei Aradai Komisaarnarai soveed myn*". Ene byleg dotor BMASSR-iin tusxai eere baidalii xaraaduulza gurban şine aradai komisariaadii (Ediee xooloi promiişlennostiiin, oi modonoi promiişlennostiiin ba Jystiiciin) baiguulagdahan baina.

Konstituuciin 6 daxi bylegte BMASSR-ei biydzeed tuxai xelegdehen baina. Ene byleg soo SSSR-ei ba RSFSR-ei xuuliiin johoor togtoogdohon niutagai ba gyrenei olzohoo oroxo johotoi oruulaltanuud todo ileer xaragdahan baina. Enenь xadaa BMASSR-ei niutagai promiişlennostiiin ulam tyrgeer xygzexiin jabadaliiji erşedxeze ygexe baina.

Konstituuciin VII daxi bylegte syyd ba prokuratuuriin tuxai xelegdehen baina. Ene bylegei 78 zyilde „Buriaad-Mongol ASSR-ei dotor syydei jabuulga bolbol olonxinь Buriaad-Mongol zontoi aimaguudta Buriaad-Mongol xelen deere, olonxinь oros zontoi aimaguudta oros xelen deere ba Buriaad-Mongol ASSR-ei syydei centraalin zurgaanuudta Buriaad-Mongol ba oros xelen xojor deere xytelegdeze, tus xele medexegyi xynyydii orşuulagşaar damzuulan, xeregiinь materiaaltai xysed tanilsuulxa jabadalii xangaxa ba myn tereşelen syyd deere tyrelxi xeleeree xelexe erxiinь xangadag baixa" geze bişegdehen baina.

Ene zyiliin gyn udxa ton eli bygeed urda sagta Buriaad-Mongol zon oros xele medexegyi, deerehee baha nege jixe xaşalanda orozo, orosiin nojodoi urda xelegyi erxeten dutuu xyn mete doxizo, xyl garaaraa zangaza baidag ba tedenee hyreg jixeer xylehe edilge ygeze mexelyylxehee gadana, tedenei naadan zugaa bolzo baidagii bidener hainmedenebdi. Myn tyynşelen orosoi xydelmerişed buriaadai nojod bajadai urda „muu mangad geeşeş" gyylze darluulan baidagii myn medenebdi.

Konstituuciin VIII daxi bylegte graazdanuudai gol yndehen erxe ba ujalganuud tuxai xelegdehen baina. Konstituuciin 85-86-87-88 daxi zyilnyydiin yndeheer BMASSR-ei grazdaanuud *xydelmeri xexe, amaraxa, erdem huraxa ba xygşerxedee zeeriiin tuhalamza abxa erxetei baina.* Ede zyilnyydei yndeheer Buriaad zonoi xer ugahaa xoişo erdem gegeerelgyi balai xaranxuida barigdaza jabahan jabadal yndeheeree usadxagdaza, erdem sojoldo huraza bolbosoroxo xen byxenei ariuun ujalga bolbo.

Urdanь xynde toogyi, mal mete xudaldagdaza, ereşyydiin xara barlag bolzo jabahan buriaadai emegteişyyd Konstituuciin 89 daxi zyilei johoor ereşyydtei negen adali *azalai, gyrenei, sojolbolbosoroloi* ba *niite politikiin baidalai talaar dyyren erxetei bolbo.* Enenь xadaa Soveed zasag ba bolьşeviig paartiiin olgohon martagdaşagyi şyleee erxe myn baina. Buriaadai bajaşuud ba lama bandinar bolbol exener zoniii darlaxadaa „*exenerei yhen utaşhaa uxaaniiinь bogoni*", gexehee exileed, „*eme aduunai zoroo, exener xynei erdem xende xeregteib*" g. m. doromzololoi ygenyydii taraaza baidag sag xoişolongyi halgagdaba.

Konstituuciin IX daxi bylegte hunguuliiin sisteeme ba X daxi bylegte BMASSR-ei gyrenei *Geerb, Tug, niislel* g. m. todorxoilhon baina. BMASSR-iin gyrenei *Geerb* ba *Tug* bolbol Rosiin Soveed federatiiv Respyyblikiin gyrenei Geerb ba Tug baixa bygeed gansal „RSFSR" geeşiin dooguur, ize yzegeer „Buriaad-Mongol ASSR" geze ygyylberi buriaad ba oros bişegeer bişegden nemegdexe baina.

Ene byleg soo Buriaad-Mongol respyyblikiin niislelenь *Ulaan-Yde* xoto geze todorxoilogdobo. Myneee *Ulaan-Yde* xotomnai uridanai „*Ydiin-baişan*" gy ali „Deede-Yde" gedeg xebeeree bişe ton ondoo, ton tanigdaşagyi halbarşa xygzeze baihan, xeden olon socialiis faabrig zavoodtai, xeden olon deede dunda hurguulinuudtai haixan xoto bolzo jirehen baina.

BMASSR-iin Konstituuciin projeektiin gol zyilnyydheee tobşoloxodo iime baina.

BMASSR-iin Konstituuca bolbol Leenin—Staalinai nacionaalin poliitikiin ilaza, SSSR-ei 200 milijoon şaxam olon yndeheten zonoi negen hanaltaigaar uragşaa dabxiza jabahanai ba tedenei axa dyygiin xaluun barisaanai ulam bexizeze baihii xaruulxa—odoo yjiin aguu jixe dokymeent myn.

BMASSR-iin Konstituuca bol faşiistnuud ba tedenei aagentnuud—trockiistnuudta xatnu şanga xariuu bolzo ygexe baina. Ene Konstituuca bolbol manai gazar uhii buliaan abşa, dain seregei debisxer bolgoxii xyseze baigaa Japoonoi imperaliizmada ba tedenei aagentnuud bolxo buriaadiin nacionaliis kontrrevoliyycenieernyydiin ba şpioon divirsaantnuudiin xoroto hybegşelelgenyydte xatuu şanga xariuu bolxo baina.

BMASSR-iin aradzon bolbol eehediin yndehen xuulitai baixiin erxe olhonoo xamagai deede xaira myn geze yzeed, tere bajasxalanta idebxieeree baxarxan orozo, baiguulza byxii socialiis azaliingaa ali byxii froontnuud deere byri jixe ilaltanuudii tuilaxa ba SSSR oronoigoo oboroonin xysii ulamaar jixedxexenь damzaggyi.

Profsojuuzuudai oorganuudai hunguuliii emxidxexe tuxai

Profsojuuzuudai Byxexolboonoi Centraalin Soveedai togtool

(3-daxi niuurai yrgelzelel)

geşyydei too ceex ba smeene byxenhee ene komiisada oroxo etigemzetenei too bolbol faabrika zavoeduudai ba niutagai komiteeduudaar todorxoilon elegdene.

Toolon byridxexe komiisiin tyryylegşe (hunguuliii ceexiin ba smeeniin suglaanuud deere yngergexe bolhon yiledberinyydte haa—toolon byridxexe komiisiin geşyyn) bolbol hunguuliiin urid profsojuuzai geşyydei suglaanda, konfereenciin ba xuralai delegaaduudta xaaltatai (niuusa) hungalgiin zuramii oilguulza ygexe ujalgatai.

Toolon byridxexe komiisa bolbol xaaltatai hungalga bolxohee tyryyn hunguuliiin xairsag beledxeze eehedee tamgalxa gy ali xaaxa ujalgatai baina.

11. Toolon byridxexe komiisa bolbol hungaltiin suglaanda, konfereencede, xuralda xabaadagşanarta, tedenei profsojuuzaingaa bileed gy ali delegaadaingaa mandaad yzyylemseer profsojuuzan oorganai şine sostaavta tomilogdohon kandidatuuranuudai nege nege ekzempliaar spiiske ygeze, ene profsojuuzai geşyyn hungalgada xabaadaba geze spiiske deere gy ali mandaad deere temdeglene.

Toolon byridxexe komiisiin geşyyd xaaltatai (niuusa) hungalgiin dyngii toolon byridxexe sag soo eehediingee gyisedxedeg yiledberiiin ujalganuudhaa syleelegdene.

12. Xaaltatai (niuusa) hungalgada gansaxan profsojuuzuudai geşyyd xabaadana.

Profsojuuzai geşyyd byxen bolbol xaaltatai (niuusa) hungalgiin yjede zarim negen kandidatuurii ballaxa ba suglaan, konfereence, xural profsojuuzan oorganai şine sostaavii xediiş tootoigoor oloo haanb, tereeniii xaralgyi şine kandidatuura nemen oruulxa xeregtei.

13. Hungalgiin hyylde toolon byridxexe komiisa bolbol hunguuliiin xairsagii neeze ene xeregte zoriuulagdahan ger dotor hungalgiin dyngii toolozo gargana.

Toolon byridxexe komiisa bolbol kandidatuura byxende ami amindanb „zyb" ba „buruu" geze ygehen byxii duunuudii byridxexe johotoi.

Dutuunuudii toolon byridxehenei hyylde, toolon byridxexe komiisa bolbol protokool bişeze, tereen soogoo kandidatuura byxeniii tus tustanb hungahanai dyngii oruulza komiisiin byxii geşyyd ene protokooldoo garaa tabina.

Tere toolon byridxedeg ger dotor toolon byridxexe komiisiin geşyydhee bişe ondoo xyn baixa erxegyi baina.

14 Toolon byridxexe komiis bolbol hunguuliiin suglaanai, konfereenciin ba xuralai ymene kandidatuura byxeniii tus tustanb hungahan dyngei tuxai elidxeze ygexe zergetei baina.

Olonxi duu abhan, gebeş; suglaanda, konfereencede ba xuralda baigşadai xaxadhaa dooşo bişe duutai kandidatuura bolbol profsojuuzan oorganai sostaavta hungagdahan deere toologdono.

15. Xaaltatai (niuusa) hungalgiin materiaal (kandidatuurnuudai spiiske, saarhan medyylgenyyd, hungalgiin too byridxel g. m. niuusa xeregyydtei adalixanaar tus zoxixo profsojuuzan oorganuudta xadagalagdaxa johotoi.

(TASS).

Xloopogai yrehende gerel oruulxa dyrşel

Xydee azalii elektrofikaacalxa şinzelexii uxaanai Byxexolboonoi instityyd bolbol xloopogai yrehii tyrgen orguulxiin tula elektriin xyşeer gerel oruulxa dyrşelii jabuulza baina.

ZURAG DEERE: Instityydei elektrobioloogai laboratooriiin uxaanai axalagşa xydelmerişen nyxer Pozdniakoov jegiipedei „piima" xloopogto xehen dyrşeliingee yrii şalgan yzeze baina. Dulaan gazarta orguulhan xloopognb sesegleze baina.

(Sojuuzfoto).

Xydelmerinb xuuşaaraa jabana

Ulaan-Onon, Ongosoonoi somonoi Kiirovoi neremzete kolxooz ali bolxo xydelmeridee tahaldaltai.

Ene kolxoozoi tyryylegşe Şambuujev ba malai brigadiir Feoodorov gegşed 1936 on soo kolxoozoi baidalii xoroto sedxeleer unagaahan deerehee xuuliiin xariuusalgada xabaaduulagdahan jym.

Şine pravleeniiin geşyyd bolbol mynee xyrter xydelmerijee şineer tabiza şadaagyi. Xarin urda zileigee alduugii daxin dabtaza baina.

Zişeelxede: mai hara xyrter xeden zuugaadaaranb malaa yxyylhen baixa jym. Tarilgiinb xydelmeri ton xangaltagyigeer jabuulagdana. Kolxoozniguudai dunda politikan xymyzelgiin xydelmeri jabuuldaggyi deereheenb geşyydenb eehed xoorondoo eb emxigyi ba discepliinegyi bolhon baina.

Ene kolxoozoi ede byxii dutuu dundiinb aimagai paartiiin komiteed ba aimgyisedkoom anxaraldaa abza, operatiiv xytelberi ba tuhalamza ygexe johotoi.

A. I.

Xydelmerilexe jyyme haa yreteigeer xydelmerileg le

Jaruuniin aimag dotor xargui zamai xydelmeri jaaşagyi muu. Xargui zamai zurgaanda, deedeş hurguuli, dyyrgehen, eldeb olon janziin beledxeltei xynyyd baixa jym. Ede jyy xeneb gexede, salingaa abaad le arxidaxa „azaltaihaa" bişe, tus xydelmeriee opiratiiv johoor xytelberileze xargui zamai xydelmeriii haizaruulxii oroldonogyi.

Xargui zamai muu deerhee, xabarai tarilgada zoriuulagdahan, aimagai koperaaciin ed tovaar, tamxi, talxa, saaxar ba myn tarilgiin maşiina zebsegyydhee exileed şuxala xeregselnyydenb Mogzoonoi Staanca deere xebteze baina.

Eneen tuxai aimagai preziidiym deere xeden udaa xelsehenş haanb, dyyrgehen jyymenb ton baga. Azalaa xengyi, salin abaad le arxidaza, zorgooroo baidag xargui zamai „nojod" iime buzagaigaar baixaa bolizo, xydelmerilexe jyyme haa yreteigeer xydelmerileg le.

Komsomool.

PROFSOJUUZIIN ORGANIZAACA XYDELNEGYI

Ulaan-Ononoi aimagai ceentr deerexi profsojuuzai organizaacanuud jamarş xydelmeri jabuuldaggyi.

Zişeelxede; profsojuuzai suglaanş boldoggyi, geşyydei ujalgata tyleehen 2 zil tuxai tatagdaagyi. Profsojuuzai geşyydei dunda azalai zuram ebdexe, arxidaza sagaa yngergexe jabadal jixeer delgerehen baina. Burprofsoveedai zyghee xytelberigyi deerehee, tereenei bii ygeiş hiinb aimagta medexegyi baina. Ulaan-Ononoi aimagai paartiiin komiteed bolbol profsojuuzai xydelmeriii haizaruulxa tuxai hanalaa tabixaar boloo.

Jyn.

Avtomaşiinaa ebdeed xajaba

(Kolxooznigai bişeg)

Zede. Burgaltain somonoi Kaarl-Maarksai neremzete kolxooz (tyryylegşenb Cerempilei) bolbol 1937 onoi janvaarb harada kopiraacada talxa tuşaaza, nege avtomaşiinatai bolhon jym.

Ene maşiina abhan saghaa xoişo, tereendee aixabtar xaişa xereg, halaar xandahan deerehee mynee terenb ebdereed xebtene. Tere avtomaşiiniin şoofer I. Soobikov gedeg ebderhen maşiinaa Selenge myrenei baruun erjede, xyyrgiin xazuuda xajaad, eeree zugadaza, ygei bolhon baina.

Ene avtomaşiina ebdereed, xeden xonogto ezegyi xebteze, zarim şuxala xeregselnyydenb ygei bolzo baixada, Ulaan-Yde goorodto baihan tere kolxoozoi şalgaltiin komiisiin geşyyn Syltim Cedebei gedeg „kolxoozoi zeeriiin ebderze baixada namda xamaagyi", geze xariuusana.

Kolxooznig.

Galai ajuultai temesenegyi

Ene yjede Agiin aimag dotor xaana xaana tyimer jixe garaza, modo ba xagda nogooji jixeer gemteeze baina.

Hyylei yjede, Urda-Aga, Xoito-Aga, Mogoito, Yreenei ba bişe bişe gazarnuudaar tyimer jixe bolzo, zarim gazarta malai edieelxe nogoogyi boltor galdazarxioo. Yreenein somondo kolxoozoi xyyterei barilganb duuhan şataşhan baixa, malş şatahan baina.

Ene galai ajuulhaa bolzo xynş gemtehen baina. Iime baixada, aimagai organizaaciin zyghee galai ajuultai temesexe tuxai xydelmeri xegdenegyi.

Abraan Atuntov.

ZAHABARI

Manai gazeetiin Main 24-ei yderei noomerto tyryy bişeg soo 28-daxi myrte „xoololgo" geze alduutaigaar bişegdehenii „xoololgo" geze zahaza umşaxa xeregtei.

Redaakca.

Zydxeliiin MTS-ei xuuli busa aaşanuud

Zydxeliiin maşiina traaktorai staancada (direektoranb nyxer Mynxiin) byxii Ulaan-Ononoi aimagai 19 kolxoozuudai 16-nb xamaadadag. Ede kolxoozuud byxii aimagai tarilgiin tysebei 90 proceentii tarixa baina. Iime baigaa xadaa tarilgiin urgasii deeşelyylxe jabadal imagta ene MTS-ei xydelmeri deerehee bolxo baina.

Ende tarilga jamaraar jabaza baina b? xydelmeriiinb şanar jamar baina geeşeb? Ene MTS-ei taban kolxoozuud ertiin tarilgaa dyyrgeedyi. Gexe zuuraa, ertiin tarilga bolbol ajaar apreeliiin 23-24 ydernyydte exilhen baina. Traaktor maşiina ba morinoi xysen jahala bii.

Tarilgaa dyyrgeed baihan kolxoozuud paaraa xaxalza exileedyi. MTS-ei direekce bolbol traaktornuudaa paar xaxalalgada garganagyi gexe zuuraa, 1936 ondo paar xaxalalga tahaldahan baina. Paarai şanaranb aixabtar muu baigaa. Xojor ba gurba daxin xaxalhan paar ton xomor baiba. Diskovaalxa ba bornoilxo tuxai ogto oroldodog ygei. Xaxalhan paaranb zabhartai ba dalantai baiba.

Paar xaxalxa tysebee dyyrgeegyi uşarhaa ene zilde şeniice ba jaariciin tarilgaa zniive (soloomiin uzuurda) tarihan baina. Ongosoonoi somonoi Kiirovai neremzete kolxooz 577 gektaar tarilgahaa 339 gektaar gy ali tysebiingee 67,5 proceentii zniive deere tariba.

Ene niodondonoi endyyjii mynee zilde daxin dabtaxagyin tulada, aimagai organizaacanuud, MTS ba kolxoozuud şuxala xemzee abanagyi. Xedii şineen paar xaxalxa tyseb zoxioogdoodyi gexe zuuraa, sag bolzoronb yngerze jabana.

Ton hajaxan, main 14-ei yder, Aikoomoi biyroo bolbol tarilgiin jabasa tuxai togtool gargaxadaa paar xaxalgada anxaralaa tabixa geze bişehen baina.

Zydxeliiin MTS-te tarilga jaaxadaa udaaraab gexede mori unaagai xysen muu baihan ba tereende ybehe tezeel ton xomor baiba.

Azalai emxidxel ton muu baiba. Kolxoozniguudai discepliine hula. Tarilgiin xydelmeri zybeer jabaza şadaagyi. Traaktorai zahabariiin şanar xeleşegyi muu baiba. Zarim traaktoranb 1-2 yder xydelmerileed ebderee. Porostoi olon boloo. Main 10-ai yder xyrter 680 çaas porostoi bolbon baina.

Xedii iime baibaş direektor nyxer Mynxiin hanaagaa tabinagyi. 25 traaktoranb plyyg ygei. Bişe traaktornuudanb negeş zapaas anzaha ygei.

Kolxoozuudta traaktor elbgeexe zuuraa, tereende tylixe ba tyrxixe tohiiji ertenhee zeegeegyi baiba. Tarilgiin xydelmeriiin tyleg jabaza baixada tylixe ba tyrxixe toho şereze, kolxoozuudai mori unaagi xydelmeriiin xyse haatuuldag baiba.

Traaktornuud bolbol aixabtar jixe dalantai ba zabhartaigaar xaxalaa. Kolxoozuudai xytelberilegşed MTS-ei direekciin zandargan nojorxog aaşahaa aigaad, tere muu xydelmeriiinb golodog ygei, duugai yngergene. Alxaniin „Bolbşeviig" kolxoozdo 99 gektaar paar imagta muugaar xaxalxadanb tereeniii tuşaaza abangyi golohon baina Tiixedenb, direektor Mynxiin bolbol tere kolxoozoi gazarii da xin xaxalza ygexiin orondo, xarin eldebeer zanaza ailgaad, 99 gektaar paaraa Bydiooniin neremzete kolxoozdo xudaldahan baina. Gansal Aimgyisedkoom ene xuuli busa aaşiiji zogsoohon baina. Zygeer, tere gazaranb mynee xyrter daxin xaxalagdaadyi.

Ede bygede faaktnuud jyy xaruulnab gexede MTS-ei xytelberiiin meetod xeleşegyi muu, xuuli busaar aaşalza baihaniii gerşelne. Mynxiin bolbol kriitike ba samokriitike xylieeze, dutuu dundajaa zahaza abxa geze bododog ygei. Uşar iimede paartiiin Aikoom ene MTS-ei xydelmeriii haizaruulxa tuxai tusagaar xemzee abxa johotoi.

A. J.

TARIAALAN DEERE NYYDEL NAIMAA 'YGEI

Bişyyr. Zaganai somonoi selbpoo azalşadai xeregselii xangaxiin tulada oroldonogyi. Mynee yjede ed tovaar, edixe xooloi zyileer jyyş ygei baina.

Ene selbpoogoi nege tahagiinb Bodonguudai somon deere bii jym. Ene tahag soonb orxodo, xydee kolxoozniguudai şuxala xereglexe saaxar, xileeme, tamxi, g. m. jyyş ygei. Baha xubsaha xunarai zyilş ygei xoonon şaxuu baina.

Ene selbpoo xabarai tarilgiin yjede ed tovaar ygei deerehee pooliiin staan deegyyr nyydel xudaldaa emxidxeegyi. Eneen tuxai xudaldaanai organizaaciin xyteberilegşed ertehee hanalaa tabiaagyi.

N. C.

Xariuusalgata redaaktor G. BELBGAAJEV.

MYNEEDER

„PROGREES" KINOODO Nazaar Stodoolia

„ERDEM" KINOODO Tariaaşan

Noomer gargagşa C. DANSARAANOV. Verstaalagşad: D. BALDAANOV, C. DAMBAAJEV. BMASSR-ei xlut. azyil-nu tipograaf' Ypolglavliit 562.